

Čovek mašte - to jest genije - kad vidi list i kap vode može da zamisli šume, ruke i mora. U njegovom prisustvu svi vodopadi padaju i penuše se, magle se dižu, oblaci se oblikuju i lebde.

Stvarno znati jednu činjenicu znači znati njene srodnice i njene susedke. Šekspir je, gledajući u pancirsku košulju, odmah zamišljao društvo u kome je ona ponikla, okolnosti koje su proizvele to društvo i šta je ono proizvelo. Video je zamak, rov, pokretni most, gospu u kuli i viteškog ljubavnika koji jaše konja u trku preko ravnice. Video je smelog barona i njegovog surovog pratioca, potlačenog roba, i svu slavu i bedu feudalnog života.

Živeo je pored starog Nila okružen ogromnim i čudovišnim. On zna misao koja je dala oblik i lik sfingi. Slušao je jutarnju pesmu velikog Memnona¹, ležao je sa balsamovanim mrtvima i osećao u njihovom prahu nadu u vaskrsenje pomešanu sa hladnim i zagušujućim sumnjama - decom rođenom od dugog odlaganja.

Išao je putevima moćnog Rima, video velikog Cezara sa legionima na bojištu; stajao s ogromnom šarenom gomilom i posmatrao trijumfalnu povorku pobednika, praćenu kraljevima bez kruna, zarobljenim vojskama i mnogim plenom neumitnog rata. Čuo je uzvike od kojih su se zatresli zidovi beskrovnog Koloseuma kad je iz klonule gladijatorove ruke pao kratki mač, a iz grudi mu potekao mlaz izgubljenog života.

(...)Mašta ima pozornicu u mozgu, na koju postavlja sve scene što leže između jutra smeha i noći suza, i na kojoj njeni glumci predstavljaju lažno i istinito, radosti i tuge, bezbrižne pličarke i tragične dubine svakog života.

---

¹ Memnon je egipatski faraon. Za njegov kip u Tebi pričalo se da bruji zvucima kad na njega padnu prvi sunčevi jutarnji zraci.